



Studentenwelzijn doe je samen

Een kwalitatief onderzoek naar relationele aanpakken ter bevordering van studentenwelzijn
door docenten in het hoger beroepsonderwijs

Student: B.A. Nauta (S3624668)

Begeleider: Dr. M.I. Deunk

Tweede beoordelaar: dr. M.A. Veldman

Rijksuniversiteit Groningen

Faculteit der Gedrags- en Maatschappijwetenschappen

Bachelorwerkstuk Pedagogische Wetenschappen

Juni 2022

Inhoudsopgave

Abstract	3
Inleiding.....	4
Theoretisch kader.....	4
Belang van relaties met peers en docenten voor studentenwelzijn.....	5
Implementatie van relationele aanpakken door docenten.....	6
Onderzoeksvraag	7
Methode.....	7
Respondenten.....	8
Dataverzameling	9
Data-analyse	9
Validiteit	10
Resultaten.....	10
Zorgen over studentenwelzijn	10
Relationele aanpak.....	11
Verbondenheid met de opleiding	12
Informeel contacten docent-student.	12
Peer-contact.....	13
Conclusie en discussie	14
Beperkingen van het onderzoek	15
Aanbevelingen voor onderzoek en praktijk.....	17
Literatuurlijst	19
Bijlage 1. Informatiebrief respondenten	23
Bijlage 2. Interviewleidraad	25
Bijlage 3. Definitief codeboek	29

Abstract

Student mental health has not been great for a long time, but due to COVID-19, it has become worse. Student mental health can negatively affect study success, but it can be influenced in different ways by institutions and programs. In their overview study, Deunk and Korpershoek (2021) describe three methods teachers can practice to improve their students mental health: didactic, person-centered, and relational approaches. This qualitative research aims to detect if teachers of the university of applied sciences practice certain aspects of the relational method and how they feel about it. Based on eight interviews with teachers, this research shows that most teachers practice various parts of the relational approach, for instance, informal contact between the teacher and the students, encouraging peer contact, or providing a connection with the program. Most teachers mention that they feel like it is a part of their job and costs them no effort. In addition, most of the respondents recognize that they would like to do more to improve student mental health. To accomplish this, teachers need support, training, and time. Therefore, it is favored to provide for the teachers' wishes so they can do everything in their power to improve student mental health.

Inleiding

De afgelopen jaren zijn er steeds meer zorgen over het welzijn van studenten. Uit een onderzoek van Dopmeijer et al. (2013) bij hogeschool Windesheim blijkt dat 68,9% van de ondervraagde studenten vaak tot zeer vaak prestatiedruk ervaart. Ook uit meer recent onderzoek blijkt dat de helft van de studenten psychische klachten ervaart (Dopmeijer et al., 2021). Studenten in het hoger onderwijs bevinden zich in de jongvolwassen leeftijdsfase, die steeds meer wordt gezien als een kwetsbare fase wat betreft ontwikkeling van de identiteit. Voor je identiteitsontwikkeling wordt gezocht naar een balans tussen capaciteiten en grenzen aangeven. Dit is mede afhankelijk van de persoonlijke bagage die elk mens met zich meedraagt en die het psychisch welbevinden mede bepaalt. Op dit vlak worden problemen bij studenten nog wel eens onderschat, mede uit schaamtegevoelens bij de betrokkene zelf, maar nog meer door het stigma dat heerst op studentenwelzijn (Eisenberg et al., 2009). Dit kan leiden tot psychische problemen, die samenhangen met studieproblemen (Van der Heijde & Vonk, 2011). De mate van emotionele steun of de onenigheid die studenten ervaren in hun docent-student relaties bepalen hoe studenten hun eigen welzijn percipiëren (Birch & Ladd, 1997). Daarom is het van belang om de rol van docenten met betrekking tot het welzijn van studenten te onderzoeken.

Vanuit Europa is er steeds meer aandacht voor het versterken van het welzijn van studenten. Volgens het Centre for Education of Statistics and Evaluation (CESE) dient onderwijs niet alleen gericht te zijn op het behalen van academische prestaties, maar ook het welzijn van de student op intellectueel, fysiek, sociaal-emotioneel en moreel gebied. Bovendien ligt er in de zorgplicht ook een morele verantwoordelijkheid dat de onderwijsomgeving en het onderwijs zodanig zijn ingericht dat deze het studentenwelzijn ondersteunen (Universiteiten van Nederland, 2022). Het is belangrijk dat docenten bewust zijn van de rol die zij hierin kunnen spelen. Inzicht in de kennis, attitude, self-efficacy en activiteiten die docenten ondernemen kan een bijdrage leveren aan het bevorderen van het studentenwelzijn.

Theoretisch kader

Studentenwelzijn kan op verschillende manieren beïnvloed worden door instellingen en opleidingen. Deunk en Korpershoek (2021) komen op basis van systematische literatuurreviews tot drie verschillende typen aanpakken die de academische en sociale integratie van studenten en daardoor het studentenwelzijn kunnen bevorderen: didactische aanpakken, relationele aanpakken en persoonsgerichte aanpakken. Deze aanpakken kunnen richting geven aan docenten om binnen de eigen opleiding toe te werken naar een integrale aanpak om studentenwelzijn te bewaken en te bevorderen. Dit onderzoek zal zich focussen op de relationele aanpakken. Daar wordt het gevoel van verbondenheid dat studenten ervaren

mee bedoeld. Gevoel van verbondenheid kan op verschillende niveaus ontstaan: academische en sociale integratie, de fysieke omgeving en persoonlijk contact met docenten en medestudenten (Ahn & Davis, 2020). Dit onderzoek richt zich op deze laatste vorm van verbondenheid, omdat de docenten hier de meeste invloed op kunnen hebben.

Belang van relaties met peers en docenten voor studentenwelzijn

Het is een menselijke behoefte om ergens bij te willen horen. Dit gevoel kan voortkomen uit het gevoel gerespecteerd en geaccepteerd te worden. Uit het onderzoek van McCall en Castles (2020) blijkt dat gevoel van verbondenheid vooral voortkomt uit het gevoel gerespecteerd en geaccepteerd te worden én onderdeel te zijn van de groep, zowel tijdens college als op de campus. Dit wordt gerealiseerd door bijvoorbeeld oprechte interesse van een docent of contact met de studentengemeenschap. De docent kan dit stimuleren door te voorzien in voldoende contactmomenten tussen studenten of door open gesprekken met elkaar te voeren.

Gevoel van verbondenheid kan ook voortkomen uit regelmatige positieve interacties en het gevoel van een oprechte band (Baumeister & Leary, 1995). Docenten kunnen hierin voorzien door oprechte interesse te tonen in de studenten. Uit het onderzoek van Keating et al. (2020) blijkt dat vooral interesse in ervaringen en kennis van studenten buiten de cursus goed werkt. Studenten namen die rol vervolgens over, waardoor het gevoel van verbondenheid van studenten onderling toenam. Docenten kunnen verschillende onderwijsactiviteiten inzetten om hun band met studenten te versterken. Uit het onderzoek van Malm et al. (2020) blijkt dat intensieve contacten tussen studenten en docenten eraan bijdragen dat studenten zich gewaardeerd en gezien voelen. Docenten kunnen dit realiseren door bijvoorbeeld veldwerk of een interviewopdracht in te zetten. Toch zijn er ook studenten die juist het gevoel kregen dat ze er niet bij horen, bijvoorbeeld doordat ze bredere interesses dan alleen het vakgebied hadden. Het is dus belangrijk dat docenten zich niet enkel interesseren voor zaken binnen de cursus. Een andere activiteit die docenten in kunnen zetten om verbondenheid te creëren met de studenten is het mee laten werken van studenten aan wetenschappelijk onderzoek (Smith et al., 2020). Bovendien draagt dit bij aan het vertrouwen dat studenten in hunzelf en in hun vaardigheden hebben. In het onderzoek van Smith en collega's (2020) konden een aantal studenten gedurende twee weken verschillende onderzoekstaken uitvoeren in een vaste ruimte, altijd in aanwezigheid van minimaal twee docenten. Het gevoel van verbondenheid werd versterkt door onderlinge behulpzaamheid, de sfeer van collegialiteit en de gastvrije ruimte.

Contact met docenten en medewerkers levert een positieve bijdragen aan het welzijn van studenten aan het eind van hun studie (Trolan et al., 2020). Met name de kwaliteit, maar ook de kwantiteit van het contact speelt hierbij een rol.

De menselijke behoefte om ergens bij te horen kan worden vervuld wanneer iemand zich geaccepteerd voelt binnen de groep. Voor subgroepen is dit minder vanzelfsprekend. Docenten kunnen hier op inspelen door andere ondersteuning aan te bieden. Daddow en collega's (2020) hebben onderzoek gedaan naar studentondersteuning voor studenten die tot een minderheidsgroep behoren en die kampen met psychosociale problemen. De auteurs zien dat studenten uit deze subgroep minder gebruik maken van de traditionele studentondersteuning die wordt aangeboden door de universiteit, maar dat deze studenten gebruik maken van een alternatief project waarin de studenten informeel met elkaar in gesprek gaan. De studenten geven aan dat ze door de deelname aan het project sociale en emotionele steun bij elkaar vonden. Bovendien gaven de studenten aan dat ze makkelijk deel namen aan colleges en groepswork omdat ze zich geaccepteerd voelden. Ook studenten die niet op de campus of dicht bij de instelling wonen, voelen minder verbondenheid met hun medestudenten en docenten. Whitten et al. (2020) hebben in hun studie in kaart gebracht welke factoren bijdragen aan het gevoel van verbondenheid van forenzende studenten. Uit het onderzoek blijkt dat aanmoediging door docenten om vragen te stellen en actief deel te nemen aan de les significant invloed heeft op het gevoel van verbondenheid. Het gevoel dat een of meerdere docenten interesse heeft in de ontwikkeling van de student draagt hier ook aan bij. Daarnaast zijn er studenten die een deeltijdopleiding doen. Deze studenten lopen een risico op een lager mentaal welzijn en meer stress, onder andere door hun minder sterke gevoel van verbondenheid bij de opleiding (McBeath et al., 2018). Het onderzoek van McBeath et al. (2018) focust zich op studenten die deelnamen aan leer/werk-trajecten. De studenten benadrukten het belang van emotionele steun van peers, wat het gevoel van verbondenheid versterkt en helpt bij het omgaan met stress. De emotionele steun wordt vaak informeel gegeven, maar kan ook in een formelere setting plaatsvinden. Docenten dienen bewust te zijn van de bestaande subgroepen en het feit dat persoonlijk contact voor hun gevoel van verbondenheid extra belangrijk is.

De docent speelt een rol in het contact tussen studenten en docenten, maar het is niet duidelijk in hoeverre docenten dit ook daadwerkelijk doen en wat er voor nodig is om aandacht voor relaties op student-docent niveau met het oog op welzijn te implementeren. De docenten moeten hiervoor open staan en in staat zijn om dit te doen. Voor een goede implementatie is het belangrijk dat de docent het daadwerkelijk wil en kan implementeren (Moullin et al., 2019).

Implementatie van relationele aanpakken door docenten

Docenten kunnen een positieve of negatieve houding hebben tegenover de relationele aanpakken. Naast het hebben van bepaalde vaardigheden, is ook een positieve overtuiging dat men deze vaardigheden in verschillende omstandigheden kan inzetten nodig om effectief te

kunnen functioneren (Bandura, 1997). Het is dus belangrijk dat docenten een positieve attitude tegenover de relationele aanpakken hebben, zodat zij dit ook daadwerkelijk goed kunnen inzetten om studentenwelzijn te bevorderen.

Docenten hebben de juiste kennis nodig van de relationele aanpakken om studentenwelzijn daadwerkelijk te kunnen bevorderen of bewaken. Niet iedereen beschikt over dezelfde kennis. Kennis is mede afhankelijk van interesse, wanneer er interesse is, is er vaak meer voorkennis (Tobias, 1994). Wanneer docenten beschikken over voldoende kennis van relationele aanpakken, zullen ze beter weten hoe ze dit kunnen toepassen in hun onderwijs.

De self-efficacy van de docent houdt de mate waarin een docent zich bekwaam voelt in de onderwijsactiviteiten die hij uitvoert (Bandura, 1997). Docenten met een hoge self-efficacy staan meer open voor nieuwe ideeën en zijn meer bereid om te experimenteren met nieuwe methoden om beter aan te sluiten bij de behoeften van hun studenten (Tschannen-Moran et al., 1998). Een belangrijke behoefte van studenten is gevoel van verbondenheid. Het is belangrijk dat docenten het gevoel hebben dat ze van invloed kunnen zijn op het studentenwelzijn. Een hoge self-efficacy over het implementeren van relationele aanpakken kan hieraan bijdragen.

Onderzoeksvraag

Het doel van dit onderzoek is in kaart brengen hoe docenten bezig zijn met het welzijn van studenten in het hoger beroepsonderwijs, omdat studentenwelzijn een belangrijke factor is voor succesvol studeren. Het is belangrijk dat docenten zich bewust zijn van de rol die zij kunnen spelen om het studentenwelzijn te bevorderen, dat kan tot een groter gevoel van verbondenheid leiden onder studenten (Keating et al., 2020). De onderzoeksvraag luidt als volgt: *‘Wat is de attitude, kennis en self-efficacy met betrekking tot relationele aanpakken ter bevordering van studentenwelzijn van docenten in het hoger beroepsonderwijs en in hoeverre ondernemen ze hierop activiteiten of staan ze ervoor open om dit te doen?’*

Methode

Om de onderzoeksvraag te beantwoorden is kwalitatief onderzoek uitgevoerd. Dit onderzoek is uitgevoerd in een tutorgroep met drie andere studenten, die ieder onderzoek doen naar een type aanpak om het studentenwelzijn te bevorderen, in het hoger beroepsonderwijs of in het wetenschappelijk onderwijs. Iedere student heeft hetzelfde interviewschema gebruikt en heeft in het interview alle drie typen welzijnsbevorderende aanpakken behandeld. In dit onderzoek zal alleen de algemene informatie en de informatie over de relationele aanpakken worden gebruikt. Informatie over de relationele aanpakken dat werd gegeven bij andere delen van het interview is ook gebruikt. Voor het uitvoeren van dit

onderzoek is toestemming verkregen van de ethische commissie van de faculteit GMW aan de Rijksuniversiteit Groningen.

Respondenten

De respondenten zijn geworven middels een gelegenheidssteekproef. Per onderzoeker zijn er vier respondenten geworven via het eigen netwerk. Het enige criterium voor dit onderzoek was dat deze respondenten allemaal docent in het hoger beroepsonderwijs zijn. Hierdoor is er in dit onderzoek gebruik gemaakt van acht interviews. De docenten hebben een alias gekregen en zijn gerangschikt op basis van de studierichting waarin ze les geven. De meerderheid van de docenten werkt bij een gamma opleiding. Er zijn een aantal docenten die zich naast het reguliere onderwijs bezighouden met het welzijn van hun studenten. Een overzicht van de respondenten is weergegeven in Tabel 1.

Tabel 1

Persoonskenmerken docenten

Docent*	Leeftijd**	Leservaring in het HBO**	Type onderwijs***	Opmerkingen
Anouk	29	3	Gamma	
Bert	32	7	Gamma	Doet onderzoek naar studentenwelzijn
Claire	52	10	Gamma	Online hulpplatform opgezet
Dirk	58	15	Gamma	Lid van expertgroep studentenwelzijn
Eva	53	6	Gamma	
Freek	41	15	Gamma	Doet onderzoek naar studentenwelzijn
Gea	57	9	Bèta	Aandachtfunctionaris studentenwelzijn
Hendrik	42	7	Bèta	

Noot. *de aliasnamen zijn onafhankelijk van persoonskenmerken gekozen, **in jaren, *** alfa, bèta of gamma

Dataverzameling

Er is een mail verstuurd naar docenten met een informatiebrief over het onderzoek en de vraag of ze geïnteresseerd waren om deel te nemen aan het onderzoek. De informatiebrief bevatte meer informatie over het onderzoek en de onderzoeksprocedure, waaronder of de docenten toestemming geven om het interview op te nemen (Bijlage 1). Hierna is er een afspraak gemaakt voor het interview. De interviews zijn online afgenomen en opgenomen in april en mei 2022. De interviews duurden ongeveer 45 minuten.

Er is gebruik gemaakt van semigestructureerde interviews aan de hand van een interviewschema (Bijlage 2). Dit gaf ruimte om zoveel mogelijk gedetailleerde informatie te verzamelen, door bijvoorbeeld te vragen om voorbeelden of door te vragen (Baarda & Van der Hulst, 2017). Er is eerst gevraagd naar een aantal achtergrondkenmerken van de docenten. Daarna is er gevraagd naar de kennis, attitude en self-efficacy van docenten en welke activiteiten zij ondernemen om studentenwelzijn te bevorderen. Als laatst kwamen de drie aanpakken om studentenwelzijn te bevorderen aan de orde: didactische aanpakken, persoonsgerichte aanpakken en relationele aanpakken (Deunk & Korpershoek, 2021).

Data-analyse

Na afloop zijn de interviews aan de hand van de opnames getranscribeerd in het programma F4. De interviews zijn gede-identificeerd door alle namen van plaatsen, opleidingen en instellingen weg te laten en persoonsnamen te vervangen door een alias. De gede-identificeerde transcripten zijn vervolgens gecodeerd en geanalyseerd met behulp van het programma Atlas.ti. In de transcripten kregen relevante tekstfragmenten een bijpassende code. Bij het coderen is zowel gebruikgemaakt van deductieve als van inductieve codes (Verhoeven, 2020). Op basis van de literatuur zijn de deductieve hoofdcodes ‘algemeen’, ‘studentenwelzijn algemeen’, ‘relationeel’ en ‘activiteiten’ opgesteld. Een voorbeeld van een deductieve subcode is ‘self-efficacy’. Er zijn ook een aantal inductieve codes opgesteld, op basis van de data. Een voorbeeld van een inductieve hoofdcodes is ‘activiteiten toekomst’ en een inductieve subcode ‘corona’. De definitieve hoofd- en subcodes zijn weergegeven in Tabel 2. Het volledige codeboek is opgenomen in Bijlage 3. Na het coderen zijn alle tekstfragmenten geanalyseerd. De uitkomst van deze analyse is beschreven in de resultaten.

Tabel 2*Hoofd- en subcodes in Atlas.ti*

Hoofdcodes	Subcodes
Algemeen	- Leeftijd - Ervaring - Studierichting
Studentenwelzijn algemeen	- Ervaring docent - <i>Corona</i>
Relationele aanpakken	- Algemeen - Attitude - Kennis - Self-efficacy
Activiteiten	- <i>Verbondenheid met de opleiding</i> - Informele contacten docent-student - Peer-contact

*Activiteiten toekomst**Noot.* Cursief = inductieve codes**Validiteit**

De validiteit is gewaarborgd doordat er een pilotinterview is gehouden. Hier zijn geen aanpassingen uit voortgekomen. Daarnaast is er een intervisie moment geweest, waar met de andere onderzoekers overlegd is over de data, codes, interpretaties en analyses.

Resultaten**Zorgen over studentenwelzijn**

Iedere docent geeft aan zorgen te hebben over het welzijn van studenten en herkent dit in zijn of haar klaslokaal. Zo zegt Gea bijvoorbeeld: “... *ik zou over het algemeen de sfeer willen omschrijven als neerslachtig*”. Ook Bert geeft aan dat hij de zorgen dusdanig herkent dat hij elke week tussen de één en vijf studenten doorverwijst naar de studentpsycholoog.

Docenten maken zich zorgen over de lage opkomst voor de lessen, omdat ze dit zien als een symptoom van problemen: “*Ik ben natuurlijk bekend met wat symptomen van depressie kunnen zijn. Dat je je onttrekt aan sociale activiteiten, sociale bijeenkomsten. Wij zijn natuurlijk*

wel heel bezorgd over de lage opkomst” (Eva). Docenten maken zich bovendien zorgen over de lage opkomst een negatieve invloed heeft op de betrokkenheid in de les.

De zorgen over studentenwelzijn worden gedeeld op managementniveau. Vijf van de acht docenten geven aan dat de instelling aandacht heeft voor studentenwelzijn en hiervoor verscheidene middelen heeft vrijgemaakt, zoals een expertgroep studentenwelzijn. In een enkel geval is er zelfs speciaal een docent studentenwelzijn aangenomen. Wel geven de docenten aan dat de implementatie afhankelijk is van de docenten zelf. Zo zegt Bert: *“Er is wel aandacht voor, maar de praktische invulling kan heel veel beter en daar moeten docenten voor worden getraind. Het is te individueel afhankelijk of jij wordt geholpen of niet of gezien wordt of niet”*. Ook Gea noemt dat aandacht voor studentenwelzijn afhankelijk is van hoe belangrijk de docenten dit zelf vinden.

Relationele aanpakken

Alle docenten lijken zich bewust van ten minste één aspect van de relationele aanpakken en geven aan relationele keuzes te maken in hun onderwijs. Zo vertelt Dirk *“Op alle niveau’s wordt aandacht besteed dat studenten zich verbonden gaan voelen met de opleiding en het beroep dat ze gaan uitoefenen”*. In Tabel 3 zijn de relationele aanpakken weergegeven die de docenten toepassen om het studentenwelzijn te bevorderen. Daarnaast is er te zien of de docenten de relationele aanpakken bewust of onbewust toepassen.

Tabel 3

Relationele aanpakken

Docent	Verbondenheid met de opleiding	Informele contacten docent-student	Peer-contact
Anouk		X (0)	X (0)
Bert	X (1)	X (1)	X (1)
Claire	X (1)	X (1)	X (1)
Dirk	X (1)		X (1)
Eva		X (0)	
Freek	X (1)	X (1)	X (1)
Gea	X (1)	X (1)	X (1)
Hendrik	X (1)	X (1)	X (1)

Noot. 1 = bewust, 0 = onbewust

Verbondenheid met de opleiding. De meeste docenten (N=6) geven aan dat ze verbondenheid van studenten met de opleiding heel belangrijk vinden: *“Dat is volgens mij hartstikke belangrijk en ik denk dus dat we daar ook zeker aandacht aan besteden en studenten ook op echt allerlei manieren weer naar school proberen te laten komen”* (Freek). De docenten proberen een context te creëren waarin problemen snel gemeld en besproken kunnen worden. Bert geeft bijvoorbeeld aan de relationele sfeer tussen studenten en de opleiding heel belangrijk te vinden. Wanneer studenten ontevreden zijn over hun opleiding, is het belangrijk dat ze dit aangeven en ze samen kunnen werken aan een betere aansluiting. Een van de redenen waarom Gea actief bezig is met studentenwelzijn, is omdat zij weet dat wanneer studenten zich verbonden voelen met de opleiding, de kans groter is dat ze de opleiding afmaken.

Hendrik noemt dat er veel jonge docenten werkzaam zijn binnen de opleiding, die zich inzetten om de lessen zo relevant mogelijk te maken. Om te zorgen dat nieuwe docenten ook in staat zijn verbondenheid tussen studenten en de opleiding te creëren, wordt er onder andere gebruik gemaakt van buddy's. Nieuwe docenten kunnen dan feedback krijgen en kijken hoe andere docenten dit in hun lessen doen. Claire is van mening dat studenten er baat bij hebben wanneer er dezelfde, vertrouwde mensen voor de klas staan en vakken zoals persoonlijke en professionele identiteit worden gegeven.

Vijf van de acht docenten zou nog meer willen doen aan het gevoel van verbondenheid en heeft hier ook ideeën bij. Gea vertelt dat zij graag zou zien dat er meer intervisie wordt gedaan onder docenten. Freek zou graag de 'denktanks' weer inzetten: *“Heel wat jaren heb ik groepen van ongeveer tien, vijftien studenten waarin we één keer in de zoveel weken inhoudelijk, bijvoorbeeld met artikelen of een documentaire, in de thuis sfeer met elkaar een hele avond doorbrachten met wat eten en drinken mee allemaal. En gezellig door babbelen over inspirerende onderwerpen”*.

Informele contacten docent-student. Zeven van de acht docenten geven aan dat het contact tussen docenten en studenten goed is: *“ja, het student docent contact is sowieso vrij informeel en heel prettig”* (Gea). Eva staat hier anders in, zij bewaart bewust enige afstand tussen haar en haar studenten om werk en privé gescheiden te houden.

Het informele contact uit zich vooral in gesprekken tussen docenten en studenten. Bert vertelt dat hij tijdens zo'n gesprek benadrukt dat iedere student voor hem gelijk is, ongeacht studieresultaten. Naast deze gesprekken ondernemen docenten ook wel eens activiteiten met hun studenten, van een buitenlandse reis tot een picknick in het park of een barbecue bij iemand thuis.

Hoewel de meerderheid van de docenten (N=5) aangeven dat ze deze keuzes bewust maken ten opzichte van studentenwelzijn, geldt dat niet voor Anouk. Zij zegt: *“het studentenwelzijn, we doen er wel wat aan, maar dat was nooit eigenlijk de bedoeling”*.

Twee docenten noemen dat niet alle collega's evenveel bezig zijn met studentenwelzijn. Er bestaan grote onderlinge verschillen in het contact wat zij hebben met studenten. Zo vertelt Gea vol ongeloof over de houding van haar collega's: *“Ik snap dat niet. Ik snap niet dat je zo kunt doen tegen studenten. Dat lijkt alsof ze studenten niet leuk vinden, dan denk ik, waarom ben je dan hier”*. De meerderheid van de docenten (N=5) zijn zich daarentegen bewust van hun eigen positie en voelen zich bekwaam om contact te hebben met studenten, zo zegt Bert: *“Mijn betrokkenheid zorgt ervoor dat ik heel snel weet wat er aan de hand is”*, en vertelt Freek dat studenten hem sneller zouden opzoeken dan sommige collega's, omdat ze hem goed kennen en hij wel raad weet.

Uit het interview is gebleken dat Hendrik wel meer zou willen doen aan het studentenwelzijn, maar aangeeft het vermogen hiervoor niet te hebben. Zo vertelt Hendrik: *“Van mijn kant zijn er zoveel studenten dat ik ook geen individueel contact kan hebben met ze, dat zit me wel dwars”*. Bovendien geeft Hendrik aan dat hij moeite heeft met namen onthouden, maar dat hij erg zijn best doet om dit toch te leren wanneer hij een klas vaker ziet. Dit is een bewuste keuze: *“ik weet dat als ik de namen goed ken, dat ik de studenten beter ken, dat ik ze sneller kan aanspreken op het moment dat ze niet opletten of wat dan ook, of ik kan ze er beter bij betrekken”*. Ook Bert heeft een concreet plan om te zorgen dat docenten op de hoogte zijn van wat ze kunnen betekenen voor hun studenten: *“En wat ik eigenlijk merk, is dat heel veel mensen, studenten en docenten, niet weten wat er allemaal beschikbaar is qua hulp, dus dat is niet bereikbaar. Daar ben ik nu mee bezig. Een soort routekaart, van je komt binnen, hier en hier kun je hier hulp krijgen”*.

Peer-contact. Bijna alle docenten (N=7) geven aan peer-contact zowel binnen als buiten de studie belangrijk te vinden. Drie van de acht docenten noemen samenwerken als een hele belangrijke tool om verbondenheid tussen studenten te creëren. Docenten kunnen hier een leidende rol innemen, ze zetten bijvoorbeeld groepswork, projectvakken en buddy's in om dit te bereiken. Eva vertelt het haar taak te vinden om te zorgen dat er een fysieke ruimte beschikbaar is waar de studenten kunnen plaatsnemen. Zij noemt zelfs dat er één gebouw is, die ingericht is vanuit het werken aan projecten, dat hele gebouw een hele eigen, andere sfeer heeft gekregen, waar veel relatie en verbondenheid is. Hendrik vertelt dat hij bij een nieuwe klas of nieuwe groepjes veel aandacht besteed aan het introduceren van de studenten, zodat ze elkaar leren kennen en een hechtere groep worden.

Ook buiten de lessen kunnen docenten zorgen voor peer-contact, door bijvoorbeeld contactmomenten tussen studenten te organiseren. Zo vertelt Gea wel eens een barbecue of borrel te organiseren en vertelt Hendrik over de verschillende evenementen die zijn opleiding organiseert. De positieve rol van de studievereniging wordt een aantal keer genoemd (N=6). Anouk en Bert noemen beide dat de verbondenheid met studenten onderling heel erg wordt vergroot omdat ze onderdeel zijn van de studievereniging.

Bijna alle docenten geven aan dat het faciliteren van peer-contact geen extra moeite kost voor hen als docent. Bert noemt zelfs dat het hem vooral heel veel energie geeft als het lukt: *“En wat ik dan zie, is dat nou heel veel studenten daar een beetje eenzaam zijn en aan het einde van zo'n bijeenkomst dan delen ze elkaars telefoonnummers en dan maken ze afspraken om een keer samen te eten en dan kan ik, daar kan ik echt emotioneel van worden”*. Claire geeft aan dat het haar wel veel moeite kost, maar dat ze dit er graag voor over heeft.

Enkele docenten hebben ideeën om nog meer contact tussen contact tussen peers te creëren. Hendrik noemt bijvoorbeeld dat hij ideeën heeft voor een project waarbij studenten in groepjes met elkaar aan de slag gaan, buiten het onderwijs om. Hij zegt *“ik denk dat dat ook heel goed is voor de groepsdynamiek, voor het meer relevant maken om hier op de campus te zijn”*.

Conclusie en discussie

Het doel van dit onderzoek was het in kaart brengen van hoe docenten bezig zijn met het welzijn van studenten in het hoger beroepsonderwijs. De onderzoeksvraag die centraal stond luidt als volgt: *‘Wat is de attitude, kennis en self-efficacy met betrekking tot relationele aanpakken ter bevordering van studentenwelzijn van docenten in het hoger beroepsonderwijs en in hoeverre ondernemen ze hierop activiteiten of staan ze ervoor open om dit te doen?’*. Om antwoord te geven op de onderzoeksvraag is een kwalitatief onderzoek uitgevoerd waarin acht leerkrachten zijn geïnterviewd.

De attitude van docenten over de relationele aanpakken is over het algemeen positief. De docenten zien allemaal dat het studentenwelzijn onder druk staat en passen relationele aanpakken toe om het studentenwelzijn te bevorderen, bijvoorbeeld door activiteiten te organiseren of informeel contact te hebben met hun studenten. De meerderheid van de docenten past deze aanpakken bewust toe met het doel het welzijn vergroten, een andere motivatie kan bijvoorbeeld het verhogen van het studiesucces zijn of omdat het simpelweg onderdeel van het curriculum is.

De meerderheid van de docenten geeft aan kennis en/of interesse te hebben voor studentenwelzijn. Bovendien zijn er zes docenten die onderzoek doen naar studentenwelzijn of op instellingsniveau actief zijn met betrekking tot studentenwelzijn.

De docenten vertellen in het onderzoek dat de aanpakken die zij (vrijwillig) toepassen hun geen moeite kosten. De self-efficacy van de docenten bij deze aanpakken is dus hoog. Sommige docenten geven aan dat dit komt doordat zij zich erg betrokken voelen bij studentenwelzijn en hier ook actief mee bezig zijn. Dit komt overeen met het onderzoek van Tschannen-Moran en Hoy (2001), waarin wordt gesteld dat docenten met een hoge self-efficacy beter in staat zijn om aan te sluiten bij de behoeften van de student. Docenten die meer van studentenwelzijn weten of zich betrokken voelen, zijn ook beter op de hoogte van de behoeften van de student. Een andere vorm van self-efficacy is of docenten zich bekwaam voelen om het welzijn van hun studenten te bewaken of bevorderen. Hier lijkt de self-efficacy van docenten minder positief te zijn. De docenten geven aan dat ze hiervoor meer ondersteuning nodig hebben.

De docenten ondernemen verschillende activiteiten om het welzijn van de studenten te bevorderen. Ze organiseren bijvoorbeeld een introductiedag of lessen over je professionele identiteit om verondenheid tussen studenten en de opleiding te creëren. De docenten hebben deze aanpak zelf aangekaart in het interview, de interviewvragen waren gericht op verbondenheid met peers en docenten. Verbondenheid met de opleiding is echter ook een relationele aanpak om studentenwelzijn te bevorderen (Deunk & Korpershoek, 2021). Een ander aspect van de relationele aanpakken die de docenten inzetten zijn de informele gesprekken tussen docent en student. Dit doen de docenten bijna allemaal bewust om het studentenwelzijn te bevorderen. Informeel contact met docenten draagt bij aan het welzijn van studenten (Trolan et al., 2020). Daarnaast faciliteren docenten peer-contact, omdat ze ervan overtuigd zijn dat peers veel van elkaar kunnen leren en elkaar zo beter leren kennen. Bovendien blijkt uit het onderzoek van Shin et al. (2007) dat ondersteuning van peers bijdraagt aan het gevoel van verbondenheid van studenten.

Beperkingen van het onderzoek

De eerste beperking van dit onderzoek is de manier van dataverzameling. Er is in een tutorgroep data verzameld, met als voordeel dat er een groter databestand tot de beschikking was. Hierdoor zijn er ook interviews gebruikt die door een andere onderzoeker zijn afgenomen. Dit heeft invloed op de resultaten, omdat iedere onderzoeker op een andere manier interviewt en transcribeert. Er was geen non-verbale informatie beschikbaar tijdens het coderen van deze transcripten. Om deze potentiële bias te verminderen is de interviewleidraad gezamenlijk

opgesteld, zijn de interviews zo nauwkeurig mogelijk getranscribeerd en is er een intervisie gehouden waarin de codes en analyses zijn besproken met elkaar.

De tweede beperking van dit onderzoek betreft de respondentenbias. Bij kwalitatief onderzoek kan er alleen gebruikt worden gemaakt van specifieke voorbeelden van de respondent, waardoor de data beperkt is (Logan & Royse, 2010). Bovendien waren de meeste docenten die deelnamen aan dit onderzoek zelf al geïnteresseerd in studentenwelzijn of voelden zich betrokken bij dit onderwerp. Dit levert mogelijk een vertekend beeld van attitude, kennis en self-efficacy op. Voor dit onderzoek is dit echter geen probleem, omdat er daardoor juist veel informatie is verkregen over hoe docenten relationele aanpakken implementeren. Het doel van dit onderzoek is niet om resultaten te generaliseren.

In dit onderzoek is er gebruik gemaakt van inhoudsanalyse, waarbij betrouwbaarheid en validiteit een probleem kunnen vormen. Er is wel gebruik gemaakt van een intervisie moment, waarbij de data en de analyses zijn besproken. Bovendien is er iteratief gewerkt, er is eerst data verzameld, daarna getranscribeerd, gecodeerd en vervolgens is de data geanalyseerd. Dit draagt bij aan de betrouwbaarheid van het onderzoek (Mercer, 2010). Ten slotte is er een codeboom opgesteld van alle codes die gebruikt zijn tijdens het analyseren van de data (Bijlage 3). Dit draagt bij aan de transparantie van het onderzoek en dit draagt bij aan de betrouwbaarheid.

Daarnaast worden er in de overzichtsstudie van Deunk en Korpershoek (2021) drie verschillende aanpakken om het studentenwelzijn te bevorderen onderscheiden: didactische aanpakken, persoonsgerichte aanpakken en relationele aanpakken. In theorie zijn de drie aanpakken duidelijk van elkaar te scheiden, maar in werkelijkheid zijn de aanpakken veel meer geïntegreerd. Een paar docenten gaven tijdens het interview ook aan dat ze niet zeker wisten wat bij welke aanpak hoorde.

Een andere beperking is de definitie van welzijn. De definitie van welzijn die gebruikt is in het interview focust op zowel positieve als negatieve aspecten van welzijn: *“een duurzame positieve psychische gesteldheid, gekenmerkt door veerkracht, tevredenheid met zichzelf, het aangaan van relaties en opdoen van ervaringen tijdens de studententijd en gekenmerkt door de afwezigheid van psychische klachten zoals stress, angst en depressie”* (Noble et al., 2008). In het onderzoek komt naar voren dat docenten meer bezig zijn met de negatieve aspecten in plaats van de volledige definitie. Zij vertellen bijvoorbeeld te focussen op wat er niet goed gaat met studenten, terwijl veerkracht ook bij studentenwelzijn hoort en als beschermende factor kan dienen. Het is belangrijk dat docenten zich er bewust van zijn dat studentenwelzijn uit meerdere aspecten bestaat, omdat ze daarmee ook veerkracht en een positieve psychische gesteldheid kunnen bevorderen.

Een laatste beperking is dat er in de interviews vaak werd gerefereerd aan hoe het onderwijs is veranderd door de coronapandemie. Studentenwelzijn heeft meer aandacht gekregen tijdens de pandemie en hierdoor de aandacht voor relationele aanpakken misschien ook. Dit kan een potentiële bias zijn omdat deze aandacht op termijn weer zou kunnen afzwakken. Dit is versterkt door de opzet van de interviewleidraad, waarin expliciet naar de effecten van de coronapandemie is gevraagd.

Aanbevelingen voor onderzoek en praktijk

In dit onderzoek hebben docenten verteld wat zij aan relationele aanpakken toepassen in hun onderwijs om studentenwelzijn te bevorderen. Dit betekent niet dat dit ook zo ervaren wordt door studenten en of het daadwerkelijk effect heeft. Daarom is het interessant om door middel van observaties te onderzoeken welke aanpakken docenten daadwerkelijk inzetten. Een andere mogelijkheid is om studenten die les hebben van docenten die relationele aanpakken toepassen te interviewen en te onderzoeken of zij dit ook als welzijnsbevorderend ervaren.

In dit onderzoek is onderzocht welke relationele aanpakken docenten inzetten om het studentenwelzijn te bevorderen. Onderwijs is echter een interactieel proces, studenten en docenten beïnvloeden elkaar. Het welzijn van docenten is van invloed op het welzijn van studenten en andersom (Harding et al., 2019). Het is daarom ook belangrijk om te onderzoeken hoe het welzijn van docenten verbeterd kan worden.

De docenten geven aan dat er weinig ondersteuning en training beschikbaar is over hoe zij kunnen bijdragen aan het vergroten van het studentenwelzijn. Het is op dit moment te individueel afhankelijk of een student wordt gezien of geholpen of niet. Dit impliceert dat er wel behoefte is aan ondersteuning en training voor de docenten, maar niet genoeg tijd en aanbod. Er wordt dus aanbevolen dat er genoeg aanbod is voor docenten die niet bekwaam zijn of die graag meer willen doen voor het studentenwelzijn én dat docenten hier ook tijd voor vrij kunnen maken. Het is hierbij belangrijk dat er een goede afstemming is tussen de bedenkers van het professionaliseringsaanbod en studenten, zodat de geboden ondersteuning daadwerkelijk helpt bij het vergroten van het studentenwelzijn. Bovendien is het van belang om in alle fasen van implementatie genoeg ondersteuning te bieden aan de docenten (Moullin et al., 2019).

Door de coronapandemie is studentenwelzijn meer onder de aandacht gekomen. Studentenwelzijn is echter al veel langer een probleem (Dopmeijer et al., 2013). Nu alles steeds meer terug gaat naar de situatie vóór de pandemie, is het belangrijk dat de aandacht voor studentenwelzijn daarmee niet verdwijnt. Studenten en docenten moeten samenwerken om het studentenwelzijn te vergroten, het is immers een belangrijke factor voor leren, of zoals

respondent Dirk het verwoordde: *“Het studiesucces kan in mijn ogen alleen ontstaan, als er aandacht is voor studentenwelzijn. Dat gaat hand in hand samen”*.

Literatuurlijst

- Ahn, M. Y., & Davis, H. H. (2019). Four domains of students' sense of belonging to university. *Studies in Higher Education*, 45(3), 622–634.
<https://doi.org/10.1080/03075079.2018.1564902>
- Armor, D., Conroy-Oseguera, P., Cox, M., King, N., McDonnell, L., Pascal, A., Pauly, E., & Zellman, G. (1976). *Analysis of the school preferred reading programs in selected Los Angeles minority schools*, REPORT NO. R-2007- LAUSD. Santa Monica, CA: Rand Corporation
- Baarda, D. B., & Van der Hulst, M. (2017). *Basisboek Interviewen* (4de editie). Noordhoff.
- Bandura, A. (1977). Self-efficacy: Toward a unifying theory of behavioral change. *Psychological Review*, 84(2), 191–215. <https://doi.org/10.1037/0033-295x.84.2.191>
- Baumeister, R. F., & Leary, M. R. (1995). The need to belong: Desire for interpersonal attachments as a fundamental human motivation. *Psychological Bulletin*, 117(3), 497– 529.
<https://doi.org/10.1037/0033-2909.117.3.497>
- Birch, S. H., & Ladd, G. W. (1997). The teacher-child relationship and children's early school adjustment. *Journal of School Psychology*, 35(1), 61–79. [https://doi.org/10.1016/s0022-4405\(96\)00029-5](https://doi.org/10.1016/s0022-4405(96)00029-5)
- Centre for Education Statistics and Evaluation. (2015). *Student Wellbeing. Literature review*. NSW Department of Education and Communities.
- Daddow, A., Cronshaw, D., Daddow, N., & Sandy, R. (2020). Hopeful cross-cultural encounters to support student well-being and graduate attributes in higher education. *Journal of Studies in International Education*, 24(4), 474-490.
<https://doi.org/10.1177/1028315319861362>
- Deunk en Korpershoek (2021). *Studentenwelzijn in het hoger onderwijs. Een overzichtsstudie van veelbelovende aanpakken voor docenten(teams), opleidingen en instellingen*. Groningen: GION
- Dopmeijer, J.M., Schoorel, B. & D.C.M. Schwartz (2013) *Project #FIVE Studentenonderzoek 2012. Feiten en cijfers over uitval, vertraging, gezondheid en veiligheid*. Interne rapportage Hogeschool Windesheim.

- Dopmeijer, J. M., Gubbels, N., Kappe, F. R., Bovens, R. H. L. M., De Jonge, J. M., Van Der Heijde, C. M., & Wiers, R. W. (2018). *Actieplan Studentenwelzijn*. Hogeschool Windesheim
- Dopmeijer, J. M., Nuijen, J., Busch, M. C. M., & Tak, N. I. (2021). *Monitor Mentale gezondheid en Middelengebruik Studenten hoger onderwijs Deelrapport I Mentale gezondheid van studenten in het hoger onderwijs*. RIVM, Trimbos-instituut en GGD GHOR
- Eisenberg, D., Downs, M. F., Golberstein, E., & Zivin, K. (2009). Stigma and Help Seeking for Mental Health Among College Students. *Medical Care Research and Review*, 66(5), 522–541. <https://doi.org/10.1177/1077558709335173>
- Elo, S., Kääriäinen, M., Kanste, O., Pölkki, T., Utriainen, K., & Kyngäs, H. (2014). Qualitative Content Analysis. *SAGE Open*, 4(1), 215824401452263. <https://doi.org/10.1177/2158244014522633>
- Harding, S., Morris, R., Gunnell, D., Ford, T., Hollingworth, W., Tilling, K., Evans, R., Bell, S., Grey, J., Brockman, R., Campbell, R., Araya, R., Murphy, S., & Kidger, J. (2019). Is teachers' mental health and wellbeing associated with students' mental health and wellbeing?. *Journal of affective disorders*, 242, 180–187. <https://doi.org/10.1016/j.jad.2018.08.080>
- Keating, M., Rixon, A., & Perenyi, A. (2020). Deepening a sense of belonging: A LAS and faculty collaboration to build inclusive teaching. *Journal of Academic Language and Learning*, 14(2), 40-56. <https://journal.aall.org.au/index.php/jall/article/view/659>
- Logan, T. & Royse, D. (2010). Program evaluation studies. In *The handbook of social work research methods* (pp. 221-240). SAGE Publications, Inc., <https://dx.doi.org/10.4135/9781544364902>
- Malm, R. H., Madsen, L. M., & Lundmark, A. M. (2020). Students' negotiations of belonging in geoscience: experiences of faculty–student interactions when entering university. *Journal of Geography in Higher Education*, 44(4), 532-549.
- McBeath, M., Drysdale, M. T. B., & Bohn, N. (2018). Work-integrated learning and the importance of peer support and sense of belonging. *Education + Training*, 60(1), 39-53. <https://doi.org/10.1108/ET-05-2017-0070>

- McCall, D. J., & Castles, J. (2020). A Place for me? African American transfer student involvement on the campus of a predominantly white institution in the midwest. *Journal of Black Studies*, 51(6), 587-610. <https://doi.org/10.1177/0021934720926501>
- Mercer N. (2010). The analysis of classroom talk: methods and methodologies. *The British journal of educational psychology*, 80(Pt 1), 1–14. <https://doi.org/10.1348/000709909X479853>
- Moullin, J. C., Dickson, K. S., Stadnick, N. A., Rabin, B., & Aarons, G. A. (2019). Systematic review of the exploration, preparation, implementation, sustainment (EPIS) framework. *Implementation Science*, 14(1), 1-16. <https://doi.org/10.1186/s13012-018-0842-6>
- Noble, T., McGrath, H., Wyatt, T., Carbines, R., & Robb, L. (2008). *Scoping study into approaches to student wellbeing*. Australian Catholic University and Erebus International
- Shin, R., Daly, B., & Vera, E. (2007). The Relationships of Peer Norms, Ethnic Identity, and Peer Support to School Engagement in Urban Youth. *Professional School Counseling*, 10(4), 2156759X0701000. <https://doi.org/10.1177/2156759x0701000411>
- Smith, C. A., Beltman, S., Dinham, J., Dobinson, T. J., & Jay, J. (2020). Supporting undergraduate university students through instrumental mentoring. *Australian Journal of Teacher Education*, 45(1), 82-98. <https://doi.org/10.14221/ajte.2020v45n1.6>
- Tobias, S. (1994). Interest, Prior Knowledge, and Learning. *Review of Educational Research*, 64(1), 37–54. <https://doi.org/10.2307/1170745>
- Trolian, T. L., Archibald, G. C., & Jach, E. A. (2020). Well-being and student–faculty interactions in higher education. *Higher Education Research & Development*, 1-15. <https://doi.org/10.1080/07294360.2020.1839023>
- Tschannen-Moran, M., Hoy, A. W., & Hoy, W. K. (1998). Teacher Efficacy: Its Meaning and Measure. *Review of Educational Research*, 68(2), 202–248. <https://doi.org/10.3102/00346543068002202>
- Tschannen-Moran, M., & Woolfolk Hoy, A. (2001). Teacher efficacy: capturing an elusive construct. *Teaching and Teacher Education*, 17(7), 783–805. [https://doi.org/10.1016/s0742-051x\(01\)00036-1](https://doi.org/10.1016/s0742-051x(01)00036-1)
- Universiteiten van Nederland. (2022). *Visie op studentenwelzijn*.

Van der Heijde, C.M. & P. Vonk (2011) Studentengezondheidstest:

<http://www.studentengezondheidstest.nl/nl/>

Warps, J., Hogeling, L., Pass, J. & Brukx, D. (2009). *Studiekeuze en studiesucces. Een selectie van gegevens uit de Startmonitor 2008 – 2009 over studiekeuze, studie-uitval en studiesucces in het hoger onderwijs*. ResearchNED, Nijmegen.

Whitten, D., James, A., & Roberts, C. (2020). Factors that contribute to a sense of belonging in business students on a small 4-year public commuter campus in the midwest. *Journal of College Student Retention: Research, Theory & Practice*, 22(1), 99-117.

<https://doi.org/10.1177/1521025117726520>

Bijlage 1. Informatiebrief respondenten

Rijksuniversiteit Groningen

Faculteit Gedrags- en Maatschappijwetenschappen Afdeling Pedagogische Wetenschappen

Grote Rozenstraat 38

9712 TJ Groningen

April 2022

Onderwerp: Studentenwelzijn in het hoger onderwijs

Geachte heer/mevrouw,

Voor het afronden van de bacheloropleiding Pedagogische Wetenschappen aan de Rijksuniversiteit Groningen doe ik, samen met vier medestudenten, onderzoek naar studentenwelzijn in het hoger onderwijs en de rol die docenten daarbij kunnen spelen. Studentenwelzijn staat echter al langere tijd onder druk (zie bijvoorbeeld het recente [rapport](#) van het Trimbosinstituut) en dit probleem is door COVID-19 verergerd. Welzijn wordt door allerlei factoren beïnvloed en op een deel van die factoren kunnen opleidingen invloed uitoefenen. Mijn groepsgenoten en ik zullen daarom een aantal docenten uit het HBO en WO interviewen om in kaart te kunnen brengen wat zij (zouden kunnen) doen om studentenwelzijn te bewaken en bevorderen. Ik zou u willen vragen of u mee zou willen doen aan dit onderzoek.

Waar gaat het onderzoek over?

Studentenwelzijn is een algemene positieve gesteldheid, waarbij de student zich thuis voelt binnen de opleiding en de instelling, zich in staat voelt de studie te doorlopen en veerkracht heeft bij tegenslag, in combinatie met de afwezigheid van chronische negatieve emoties zoals stress, angst en eenzaamheid. Uit een recente [overzichtsstudie](#) van mijn scriptiebegeleider en haar collega blijkt dat er verschillende manieren zijn waarop docenten, docententeams, opleidingen en instellingen aandacht besteden aan studentenwelzijn, gericht op het versterken van positieve factoren (zoals gevoel van verbondenheid) of het verminderen van negatieve factoren (zoals angst). Er worden in de overzichtsstudie drie typen aanpakken ter bevordering en bewaking van studentenwelzijn onderscheiden: didactische aanpakken, relationele aanpakken en persoonsgerichte aanpakken. Ons scriptieonderzoek is opgezet om in kaart te brengen in hoeverre deze aanpakken voorkomen in de Nederlandse hoger onderwijspraktijk.

Wat houdt deelname aan dit onderzoek in?

Mijn medestudenten en ik zullen een aantal docenten uit het hbo en wo interviewen over de verschillende aanpakken van studentenwelzijn in hun onderwijspraktijk. In elk interview

komen alle typen aanpakken aan bod, maar de individuele scripties zullen zich richten op een van de aanpakken. Ik zal me richten op relationele aanpakken uit de onderwijspraktijk van docenten uit het hbo.

Deelname aan het onderzoek is volledig vrijwillig en u kunt op ieder moment besluiten om uw deelname aan het onderzoek te beëindigen. Het interview zal ongeveer 45 minuten duren en zal online of fysiek plaatsvinden, op basis van individuele voorkeur. Het interview zal worden opgenomen om de informatie na afloop beter te kunnen verwerken.

Het interview wordt gede-identificeerd uitgeschreven (dat wil zeggen dat namen, plaatsen en opleidingen worden weggelaten of vervangen). Het uitgeschreven interview zal ik delen met mijn groepsgenoten, omdat wij voor onze scripties gebruik maken van delen van elkaars interviews. De audio-opname van het interview deel ik niet met mijn medestudenten; alleen mijn begeleider heeft daar indien nodig toegang toe. In mijn scriptie zal ik de uitkomsten uit meerdere interviews samenvoegen. Soms zal ik resultaten illustreren met citaten uit de interviews, waarbij ik er voor zorg dat deze niet herleidbaar zijn naar u of uw organisatie. De opnames en uitgeschreven interviews worden opgeslagen op het beveiligde netwerk van de Rijksuniversiteit Groningen. Vanzelfsprekend zal er door mij, mijn groepsgenoten en mijn begeleider vertrouwelijk met uw gegevens worden omgegaan.

Ik hoop u hiermee voldoende geïnformeerd te hebben, mocht u vragen hebben kunt u contact opnemen met mij door te mailen naar b.a.nauta@student.rug.nl of door te bellen naar 06-28747038. U kunt ook contact opnemen met mijn scriptiebegeleider dr. Marjolein Deunk (m.i.deunk@rug.nl).

Ik hoop dat u mee wilt doen aan mijn onderzoek! Met vriendelijke groet,

Bente Nauta

Bijlage 2. Interviewleidraad

Inleiding:

Hallo fijn dat ik u vandaag kan treffen (etc.) ik doe de bachelor pedagogisch wetenschappen aan de rug. Op dit moment voer ik voor mijn bachelorscriptie onderzoek uit. Hiervoor doen we in een scriptiegroep onderzoek naar het studentenwelzijn in het hoger onderwijs. Dit onderzoek wordt begeleid door een docent vanuit de rug die recent een rapport heeft geschreven betreffende dit onderwerp. In dit onderzoek willen wij kijken naar de volgende stap, de praktijkvertaling binnen het HBO en WO. In het interview zal ingegaan worden op verschillende aspecten van aandacht voor welzijn. Iedere student interviewt 4 docenten en deze interviews worden vervolgens bij elkaar gebracht, waardoor we werken met een gezamenlijk databestand. Iedere student richt zich op een specifiek deelonderwerp op het HBO of op het WO. Ik zal mij in mijn scriptie richten op relationele aanpak binnen het hbo. Het interview zal gaan over de aandacht voor het welzijn van de studenten. Welzijn wordt door meerdere factoren bepaald. Op een deel van deze factoren heeft de opleiding invloed en dan met name de docenten. Wij zijn geïnteresseerd in de rol die docenten spelen in het welzijn van student. Hoe belangrijk wordt aandacht voor welzijn gevonden? Hebben docenten het gevoel voldoende toegerust te zijn tot deze taak? Dit zijn vragen waar ik het graag met u over zou willen hebben.

Het gaat binnen dit interview over studenten zonder klinische psychische klachten, omdat hiervoor professionele hulpverleners nodig zijn.

Wat is studentenwelzijn nou eigenlijk precies? Voor ons betekent dit: Je voelt je over het algemeen goed en positief binnen de rol van student. Je ervaart een gevoel van verbondenheid met de opleiding en je medestudenten. Je bent in staat om de studie te volgen (les, tentamens, begrip van de stof). Dit betekent niet dat er helemaal geen tegenslagen of spanningen mogen zijn, maar dat deze tijdelijk van aard zijn en dat je manieren hebt om hier op een fijne manier mee om te gaan.

Voordat we zullen starten met het interview volgen er nog een aantal praktische opmerkingen.

- Het interview zal worden opgenomen en deze opname zal alleen door mij beluisterd worden en zal met het oogpunt op auditieve toestemming bewaard worden voor eventuele controle vanuit de ethische commissie. Vanuit de opname zal er een transcript worden geschreven waarin het volledige gesprek wordt uitgeschreven. Het transcript zal worden ge-geïdentificeerd (hierbij krijgt de respondent een alias, en worden namen van instellingen/plaatsen/etc. geanonimiseerd) en er zal binnen het onderzoek enkel gebruik worden gemaakt van niet-herleidbare citaten.
- Geeft u toestemming tot de opname van dit interview? U heeft als het goed is kennis kunnen nemen van het verzoek tot opnemen uit de informatiebrief die vooraf verstuurd is. Het is omwille van de privacyregelgeving belangrijk om expliciet, in deze audio, toestemming hiervoor te verkrijgen.
- De scriptiebegeleider en leden van de thesisgroep hebben toegang tot de transcripten en deze kunnen onderling inhoudelijk worden besproken (ivm vragen/uitleg).

- Het interview zal ongeveer drie kwartier duren en u kunt op ieder moment besluiten om het interview te stoppen.
- Er is binnen dit interview geen sprake van goede of foute antwoorden, het gaat juist om uw opvattingen/ervaringen.
- Wanneer de scriptie af is zouden we het resultaat met u kunnen delen wanneer u hier behoefte aan heeft/dit leuk zou vinden. Als u dit zou willen, dan zouden wij dit wanneer hij klaar is naar u kunnen mailen.
- Heeft u nog vragen?

Algemeen:

Ik zou graag willen beginnen met een aantal algemene vragen over u als docent, hierna gaan we verder in op het studentenwelzijn.

- Leeftijd?
- Hoeveel jaar docent in hoger onderwijs? (altijd al in deze sector gewerkt of ook elders?)
- Studierichting? (alfa, bèta, gamma)
- Groepsgrootte van de groepen waaraan u nu lesgeeft

Studentenwelzijn algemeen:

Ik zou nu graag verder willen gaan met het studentenwelzijn.

- De laatste tijd zijn er veel zorgen wat het welzijn van de studenten betreft, ziet u dit terug in uw eigen klaslokaal? → kunt u hier een voorbeeld van noemen, vraag door. (waar merkt u dit aan, heeft covid/online onderwijs hier een rol bij gespeeld? Zijn er andere zaken waarvan u denkt dat dit een rol kan spelen bij het welzijn van de student?)
- In hoeverre is er aandacht voor studentenwelzijn binnen de opleiding? → doorvragen:
- komt dit vanuit hogerhand, of is dit iets vanuit de docenten op de werkvloer?
- Is er genoeg aandacht voor?
- Is er adequate ondersteuning voor de docent?
- Kunt u een voorbeeld noemen van hoe u zelf aandacht besteed aan studentenwelzijn in uw onderwijs?

Aanpakken studentenwelzijn:

Introductie verschillende niveaus aanpak studentenwelzijn: “Je kunt op verschillende niveaus en manieren aandacht besteden aan studenten welzijn. Opleidingen en instellingen kunnen bijv studieadvies en studentenpsychologen heel toegankelijk maken. Maar het gaat ons vandaag om wat de docenten kunnen doen. Mijn begeleider en haar collega's hebben een overzichtsstudie geschreven en zagen 3 typen aanpakken die docenten gebruiken: didactische aanpakken, relationele aanpakken en persoonsgerichte aanpakken. Over alledrie die aanpakken zou ik u wat willen vragen, te beginnen met de didactische aanpakken. ”

Didactische aanpak:

“Met didactische aanpakken wordt alles dat te maken heeft met de invulling van het onderwijs bedoeld: dus hoe je les geeft, bijv. activerende werkvormen, meer formatieve toetsing, meer

keuzevrijheid, hoe het curriculum is opgebouwd, of er piekbelasting is in het studieprogramma etc.”

- Maakt u gebruik van didactische keuzes in uw onderwijs om studentenwelzijn te bevorderen of te bewaken?
- Geen didactische aanpak:
 - waarom? (motivatie tot niet gebruiken)
 - zou u het willen?
 - Wat zou u nodig hebben om dit toe te kunnen passen?
- Wel didactische aanpak:
 - Is dit een bewuste keuze (ten opzichte van welzijn), of ziet u dit als een bijkomstigheid?
 - Hoeveel moeite is het voor u om deze aanpak toe te passen?
 - Zou u meer willen doen, en wat zou u hier dan voor nodig hebben?

Blijf doorvragen en laat de respondenten goed toelichten wat ze bedoelen en of ze voorbeelden kunnen/willen geven.

Persoonsgerichte aanpak:

“Met persoonsgerichte aanpakken worden individuele kenmerken van studenten bedoeld. Je kunt hierbij denken aan eigenschappen en ervaringen van studenten die invloed hebben op hun studentenwelzijn. Positieve psychologie en een goede zelfreflectie worden bijvoorbeeld ingezet door studenten om beter om te gaan met stress en prestatiedruk. Ook bekendheid met onderwerpen over welzijn en tijdsmanagementvaardigheden zijn hier voorbeelden van.

- Maakt u gebruik van persoonsgerichte keuzes in uw onderwijs om studentenwelzijn te bevorderen of bewaken?
- Geen persoonsgerichte aanpak:
 - Waarom niet?
 - Zou u het willen?
 - Wat heeft u daarvoor nodig?
- Wel persoonsgerichte aanpak:
 - Doet u dit bewust tbv welzijn, of is welzijn een mooie bijkomstigheid?
 - Hoeveel moeite kost het u om dit toe te passen?
 - Zou u meer willen doen, en wat heeft u ervoor nodig om meer te doen?

Relationele aanpak:

“Met relationele aanpakken wordt het gevoel van verbondenheid wat studenten ervaren bedoeld. Dit kan verbondenheid zijn op het niveau van de instelling, de opleiding of met studiegenoten. Het gaat er bij de relationele aanpak vooral om dat studenten zich thuis voelen en dat ze het gevoel hebben dat ze erbij horen”

- Maakt u gebruik van relationele keuzes in uw onderwijs om studentenwelzijn te bevorderen of te bewaken?
- Geen relationele aanpak:
 - Waarom niet?
 - Zou u het willen?

- Wat heeft u daarvoor nodig?
- Wel relationele aanpak:
 - Doet u dit bewust tbv welzijn, of is welzijn een mooie bijkomstigheid?
 - Hoeveel moeite kost het u om dit toe te passen?
 - Zou u meer willen doen, en wat heeft u ervoor nodig om meer te doen?

Afsluiting:

Dan waren dit de vragen die ik u vandaag graag wilde stellen. Bedankt voor het open gesprek en voor alle informatie die u heeft gegeven. Het was erg inzichtelijk en ik kan deze informatie goed gebruiken voor de uitwerking van mijn bachelorscriptie. Heeft u verder zelf nog vragen of opmerkingen die u nog met mij zou willen delen? Zoals ik eerder al heb aangegeven, is het mogelijk dat ik mijn bachelorscriptie met u zou kunnen delen, mocht u hier behoefte aan hebben. Als u dit zou willen, dan kan ik hem naar u mailen wanneer hij klaar is. Als u na verloop van tijd toch nog vragen of opmerkingen heeft, dan kunt u me altijd bereiken op mijn e-mailadres.

Bijlage 3. Definitief codeboek

Hoofdcode	Subcode	Voorbeeld tekstfragment
Algemeen	Leeftijd	<i>“Ik ben 32.”</i>
	Ervaring	<i>“Dit is mijn negende jaar als docent in het hbo.”</i>
	Studierichting	<i>“Bèta opleiding”</i>
Studentenwelzijn algemeen	Ervaring docent	<i>“Dat er heel veel stress is op het moment onder studenten, en dat het studiewelzijn inderdaad, ja door corona, wel enorm, dat het slechter gaat met mensen in het algemeen. En mensen met wie het al slecht ging, dat het daar nog een stukje slechter mee gaat dat zie ik zeker terug. Misschien niet eens per se in het klaslokaal, maar zeker wel via mijn werk als SLB coördinator.”</i>
	Corona	<i>“Ik denk de hele covid pandemie inderdaad wel. Ik denk dat het, best wel extra stress heeft opgeleverd en uhm, het leven niet echt beter heeft gemaakt voor heel veel mensen.”</i>
Relationele aanpakken	Algemeen	<i>“Een belangrijk onderdeel van... van leren en van lesgeven is ook de community, de gezamenlijke omgeving die je hebt.”</i>
	Attitude	<i>“Ik vind dat mijn taak als docent is wel om te kijken: waar gaat het mis?”</i>
	Kennis	<i>“Uhm, ook landelijke ontwikkelingen natuurlijk, er is een landelijk netwerk studentenwelzijn en daar zit ook vertegenwoordiging in vanuit de opleiding, en we hebben een expertgroep studentenwelzijn binnen onze opleiding waarbij we eerst theoretisch hebben uitgewerkt en nu ook geoperationaliseerd hebben in het beleid van de opleidingen.”</i>

		<p><i>Uhm, we hopen natuurlijk dat studenten daar ook daadwerkelijk iets van merken, dat is altijd de kunst vind ik, er worden altijd heel veel rapporten geschreven en theorieën maar hoe krijg je die vertaalslag nu ook in de groepen, bij de studenten en bij de docenten, dat is de kunst.”</i></p>
	Self-efficacy	<p><i>“Ik doe het vrij makkelijk want ik ben een open persoon, maar het vergt wel veel energie want je moet 100% aanstaan anders moet je dit soort dingen niet doen. Maar ik heb het er graag voor over, ik geef liever zo les dan half.”</i></p>
Activiteiten	Verbondenheid met de opleiding	<p><i>“Dat is echt, daar wordt echt bewust over nagedacht, hoe kun je de studenten engaged krijgen met de opleiding en het beroep wat ze hebben, en daarin op alle niveaus proberen. En we hebben op de hogeschool een docent studentenwelzijn specifiek daarvoor aangesteld, dus dat is ook wel dat een opleiding dat heel belangrijk vindt.”</i></p>
	Informele contacten docent-student	<p><i>“We hebben laatst bijvoorbeeld, eigenlijk hebben we met onze eerstejaars klassen die we hebben en drie tweedejaars klassen hebben we gewoon een hele dag georganiseerd, we hebben catering besteld als team voor de studenten, gratis eten en drinken, allemaal lekkere hapjes en we hebben een quiz georganiseerd, pub quiz en het was gewoon even een paar uur met onze eigen studenten doorbrengen zonder opdrachten, zonder wat dan ook. Je komt gewoon als je zin hebt. Nou, dat was een</i></p>

goeie opkomst en we hebben we hebben gewoon keiharde muziek gedraaid, hebben pub quizje gedaan, lekker hapjes erbij gezellig gepraat student vonden het geweldig, maar puur omdat we even weer die verbinding wilde, dat relationele.”

Peer-contact

“Want voor mij is een heel belangrijk punt omdat het gaat om die peers dat ze zich ontwikkelen van elkaar. En dat benoem ik ook heel vaak in de lessen van jongens, jullie leren niet alleen van je ouders, maar je leert ook een beetje op school, maar ook van elkaar, dus heel veel samenwerken vind ik een hele belangrijke.”

Activiteiten
toekomst

“Uhm, nou, ja wat ik meer zou willen is dat je nog meer op de hoogte bent van instrumenten die je kunt gebruiken voor vroeg signalering, hoe het met de studenten gaat.”